



Raad van de
Europese Unie

Brussel, 26 juni 2023
(OR. en)

11057/23

COAFR 220
CFSP/PESC 924
CSDP/PSDC 514
DEVGEN 129
COHAFA 73
COHOM 148

RESULTAAT BESPREKINGEN

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
aan:	de delegaties
Betreft:	Conclusies van de Raad over Somalië

Hierbij gaan voor de delegaties de conclusies van de Raad over Somalië, die op 26 juni 2023 in de 3961e zitting van de Raad zijn aangenomen.

Somalië**Conclusies van de Raad**

1. De Europese Unie (EU) en haar lidstaten zijn ingenomen met de aanzienlijke vooruitgang die sinds het aantreden in mei 2022 van president Hassan Sheikh Mohamud in Somalië is geboekt. De EU looft de federale regering van Somalië (hierna: "de federale regering") voor haar inspanningen om een stabiel en vreedzaam Somalië op te bouwen en daarmee de veiligheidstransitie te borgen overeenkomstig de mandaten van de VN-Veiligheidsraad UNSCR 2628 en UNSCR 2670, alsook voor haar ambitieuze hervormingsagenda waarmee het land zich heeft gecommitteerd aan alomvattende verzoening en macro-economische hervormingen. De EU prijst voorts de inzet van de federale regering voor het Handvest van de Verenigde Naties en de op regels gebaseerde internationale orde.
2. De EU waardeert ten eerste het reeds lang bestaande partnerschap met Somalië en de versterkte politieke dialoog met de federale regering, die heeft geleid tot de goedkeuring van de "gezamenlijke operationele routekaart EU-Somalië — Een vernieuwde doelgerichte inzet" (hierna: "de routekaart"). De routekaart is gericht op het verdiepen van de efficiëntie en doeltreffendheid van de strategische samenwerking tussen de EU en Somalië, met als zwaartepunt vastgestelde mijlpalen in verband met de prioritaire gebieden uit de hervormingsagenda van de federale regering voor inclusieve politiek en democratisering, mensenrechten, veiligheid en stabiliteit, en sociaal-economische groei. Het partnerschap en de samenwerking tussen Somalië en de EU zijn gebaseerd op gedeelde waarden en beginselen, wederzijdse verantwoordingsplicht en wederzijds voordeel, transparantie en verantwoordelijkheid, alsook op een sterke eigen verantwoordelijkheid van Somalië en op resultaten, die niet alleen van essentieel belang zullen zijn om de vooruitgang op het gebied van hervormingen te versterken, maar ook als leidraad zullen dienen voor EU-steun. De EU ziet uit naar de gezamenlijke uitvoering van deze routekaart.

3. De EU is de belangrijkste langetermijnpartner van Somalië, met aanzienlijke bijdragen ten belope van meer dan 4,3 miljard EUR¹ sinds 2009, waarvan 2,5 miljard EUR via de Vredesfaciliteit voor Afrika en de Europese Vredesfaciliteit (EPF) is vrijgemaakt voor de Afrikaanse Unie (AU) en, meer recentelijk, voor het Somalische nationale leger. Deze steun is en blijft gebaseerd op de geïntegreerde aanpak van de EU om vrede, stabiliteit en ontwikkeling te ondersteunen en humanitaire behoeften te lenigen. De EU moedigt Somalië aan vooruitgang te blijven boeken bij de uitvoering van de prioritaire gebieden van de routekaart en zegt toe deze inspanningen verder te zullen ondersteunen.
4. De EU juicht toe dat Somalië vastbesloten is om politieke hervormingen door te voeren in verband met staatsopbouw, verzoening en democratische verkiezingen op alle niveaus. De Unie prijst de vooruitgang die de federale regering samen met de federale deelstaten in de Nationale Adviesraad (NCC) heeft geboekt. De EU neemt nota van de tot dusver geboekte vooruitgang, maar wijst erop dat de grondwet moet worden voltooid door de noodzakelijke codificatie van de in de NCC bereikte overeenkomsten, onder meer over democratisering en het beginsel van gelijke vertegenwoordiging, de oprichting van het Grondwettelijk Hof en de samenstelling van de onafhankelijke nationale mensenrechtencommissie. De EU prijst de actieve betrokkenheid van president Hassan Sheikh Mohamud bij de contacten met de premiers van de federale deelstaten, maar pleit voor de voortzetting van de permanente dialoog tussen de federale regering en de federale deelstaten en voor een constructieve bijdrage van de federale deelstaten aan het proces van staatsopbouw. De EU benadrukt ook het belang van inclusieve en transparante vredesopbouw- en ontwikkelingsprocessen op lokaal, regionaal en nationaal niveau. De EU is ingenomen met de toezegging van de federale regering om te zorgen voor de volledige, gelijke en betekenisvolle participatie van vrouwen, jongeren, minderheidsclans en personen die tot andere gemarginaliseerde groepen behoren.

¹ In dit bedrag is geen rekening gehouden met wat lidstaten bilateraal hebben toegezegd.

5. Naarmate de vooruitgang op politiek, veiligheids- en sociaal-economisch gebied voortschrijdt, benadrukt de EU hoe belangrijk het is dat Somalië verder vooruitgang boekt op het gebied van goed bestuur, de rechtsstaat, de bestrijding van corruptie en straffeloosheid, gendergelijkheid en de bevordering en bescherming van de mensenrechten, met inbegrip van politieke vrijheden, zoals de vrijheid van meningsuiting. Dit zijn allemaal essentiële hoekstenen voor inclusieve ontwikkeling en duurzame vrede. In dit verband juicht de EU toe dat de federale regering heeft toegezegd haar verplichtingen te zullen nakomen en moedigt de Unie de vorderingen aan met betrekking tot ter zake dienende wetgeving, zoals de wetsvoorstellen inzake vrouwelijke genitale verminking en seksuele misdrijven, in overeenstemming met het internationaal recht inzake de mensenrechten. De EU is bereid verdere vooruitgang op dit gebied te steunen.
6. De EU herhaalt dat zij achter de federale regering en de bevolking van Somalië staat, en hen ondersteunt in hun strijd tegen Al Shabaab. Zij brengt hulde aan de enorme offers die Somalische mannen en vrouwen hebben gebracht, en aan de diensten die AMISOM/ATMIS en de troepenbijdragende landen tijdens opeenvolgende missies onder leiding van de AU hebben geleverd en de offers die ook zij hebben gebracht in de campagne tegen Al Shabaab. De EU onderkent en stimuleert het elan van de driedelige offensieven (militair, financieel, ideologisch). De EU roept de AU/ATMIS en Somalië op hun samenwerking ter ondersteuning van de veiligheidstransitie van Somalië te versterken, onder meer voor de lopende door Somalië geleide operaties tegen Al Shabaab. In dit verband is de EU ingenomen met de rol van de Frontlijnstaten en de steun van de troepenbijdragende landen. De EU herinnert eraan dat bij het uitvoeren van militaire operaties alle actoren het internationaal humanitair recht en de kernbeginselen van voorzorg en onderscheid moeten eerbiedigen om de bescherming van de burgerbevolking te waarborgen, en dat zij veilige en onbelemmerde toegang tot mensen in nood moeten vergemakkelijken, ongeacht waar zij zich bevinden.

7. De EU wijst op het belang van het stabiliseren van de bevrijde gebieden en is ingenomen met de nationale stabiliseringsstrategie die de federale regering in het kader van een overheidsbrede aanpak heeft ontwikkeld. Om duurzame vrede en stabiliteit in recentelijk bevrijde gebieden te ondersteunen, is het van essentieel belang de onderliggende oorzaken van instabiliteit aan te pakken, vredesopbouw- en verzoeningsactiviteiten te integreren en de Somalische bevolking bescherming, gerechtigheid en basisdiensten, zoals gezondheidszorg en onderwijs, te bieden. De EU benadrukt ook hoe belangrijk het is om bij de stabiliseringsinspanningen de verbanden tussen klimaatverandering en veiligheid aan te pakken. De EU is bereid om de inspanningen van de federale regering en de federale deelstaten te begeleiden.
8. De EU is ingenomen met de stappen die zijn gezet op weg naar de nationale veiligheidsarchitectuur die in een meer verantwoordelijke, verantwoordingsplichtige, geïntegreerde en doeltreffende veiligheidssector zal resulteren. De EU pleit ervoor dat die wordt uitgevoerd onder Somalische leiding en visie, teneinde bekwame, doeltreffende en efficiënte Somalische veiligheidstroepen (Somali Security Forces) op te bouwen met robuuste commando- en controlestructuren, civiel toezicht, verantwoordingsplicht en bestuursstructuren. De EU herinnert aan de gezamenlijk overeengekomen doelstelling dat Somalië de verantwoordelijkheid voor zijn eigen veiligheid op zich neemt, geschraagd door een robuust juridisch en constitutioneel kader. De EU neemt nota van de toezegging van de federale regering om extra strijdkrachten te genereren en hun capaciteit te vergroten, en moedigt verdere inspanningen aan om een soepele veiligheidstransitie te bewerkstelligen.
9. De EU is vastbesloten de veiligheidstransitie in Somalië te begeleiden en wijst op haar besluit om de steun aan het Somalische nationale leger in 2023-2024 geleidelijk te verhogen. Zij zal ook de veiligheidsgerelateerde instrumenten van de EU, waaronder GVDB-missies (EUCAP, EUTM) en Operatie ATALANTA, verder verfijnen om de Somalische veiligheidsarchitectuur en de holistische uitvoering van de routekaart te ondersteunen, en zal daarbij extra middelen vrijmaken voor maatregelen om terrorismefinanciering te bestrijden en de behoeften aan troepenopbouw te lenigen. Daarbij zal de EU de behoeften ter plaatse beoordelen, alsook die welke de federale regering heeft meegedeeld.

10. Daarnaast wijst de EU erop dat Somalië, naast de huidige operaties, dringend aandacht moet blijven besteden aan de uitvoering van zijn veiligheidsarchitectuur en de volledige verantwoordelijkheid voor de transitie moet nemen, onder meer door een alomvattende coördinatie tussen de belangrijkste veiligheidspartners te verzekeren. De EU herinnert eraan dat alle partners moeten zorgen voor een verantwoorde overgang van ATMIS naar de Somalische veiligheidstroepen, in overeenstemming met de exitstrategie voor ATMIS en de termijnen van Resolutie 2628 (2022) van de VN-Veiligheidsraad². De EU herinnert ook aan de benchmarks die de leden van het Kwartet (de federale regering van Somalië, de VN, de AU en de EU) gezamenlijk hebben opgesteld, en moedigt het Kwartet aan regelmatig bijeen te komen.
11. De EU wijst op het belang van regionale maritieme veiligheid in de Hoorn van Afrika, met name langs de Somalische kust, gezien de strategische ligging ervan en de handelsroutes voor de kust. De EU herinnert aan haar toezegging om haar veiligheidssamenwerking met Somalië op maritiem gebied te verdiepen, onder meer via EUCAP en Operatie ATALANTA, en tegelijkertijd met de federale regering inspanningen te blijven leveren om de voorwaarden te verbeteren waaronder de EU-operatie haar volledige mandaat kan uitvoeren.
12. De EU neemt nota van de stappen die Somalië heeft gezet om in het proces van arme landen met een zware schuldenlast (HIPC-landen) tot een eindpunt te komen. Het bereiken van het eindpunt voor HIPC-landen zal een belangrijke mijlpaal zijn, net zoals een betere inzet van binnenlandse middelen van cruciaal belang zal zijn om de inspanningen op het gebied van staatsopbouw, ook in onlangs bevrijde gebieden, te ondersteunen. De EU is ingenomen met de inspanningen van de Somalische regering om het beheer van de overheidsfinanciën te verbeteren, meritocratie te bevorderen en de verantwoordingsplicht te waarborgen. De EU moedigt Somalië aan en steunt het land om verder werk te maken van beleidshervormingen die gericht zijn op sterkere systemen voor het beheer van de overheidsfinanciën, corruptiebestrijding en het genereren van inkomsten ter financiering van de basisdienstverlening, waaronder veiligheid en stabiliteit. De EU moedigt Somalië aan zijn toetreding tot de Wereldhandelsorganisatie te bespoedigen.

² Inclusief voor de volledige afbouw van ATMIS eind december 2024.

13. De EU is ingenomen met de wens van de Somalische regering om de zakelijke banden tussen Somalië en de EU te verdiepen door handel en investeringen te bevorderen, onder meer door het platform EU-Somalië voor investeringen, handel en bedrijfsleven in gebruik te nemen. De EU neemt er ook met voldoening nota van dat de federale regering bereid is om de economie te diversifiëren en waardeert de aanpak die voor de blauwe economie in Somalië wordt gevolgd, en staat tegelijkertijd klaar om zich in te zetten voor de visserij en kustgemeenschappen.
14. De EU is uiterst verontrust over de steeds erger wordende humanitaire crisis³ in het land als gevolg van de langdurige droogte, het zich voortslepende conflict en de daarmee gepaard gaande ontheemding. De EU herhaalt dat zij vastbesloten is humanitaire hulp te blijven verlenen op basis van behoeften en in overeenstemming met de koppeling tussen humanitaire hulp, ontwikkeling en vrede, en pleit tegelijkertijd voor principieel humanitair optreden en toegang. De EU is zich bewust van de lopende inspanningen⁴ en roept de internationale gemeenschap opnieuw op de humanitaire hulp op te voeren om verder verlies van mensenlevens te voorkomen. Tegelijkertijd roept de EU de federale regering en de federale deelstaten op humanitaire toegang te waarborgen en neutrale en onpartijdige hulpverlening te faciliteren, in overeenstemming met de toepasselijke internationale juridische kaders. In het licht van ernstige en terugkerende klimaatgerelateerde rampen wijst de EU op haar steun voor de uitvoering van het Somalische nationale klimaatadaptatieplan en voor het duurzame beheer van de watervoorraden.

³ De behoeften blijven in juni 2023 hoog en hoewel een dreigende hongersnood is afgewend, hebben meer dan 8,25 miljoen Somaliërs, van wie ongeveer 1,8 miljoen acuut ondervoede kinderen, humanitaire hulp nodig.

⁴ Onder meer de donorconferentie op hoog niveau ter ondersteuning van de humanitaire respons in de Hoorn van Afrika, die in mei 2023 in New York werd georganiseerd en waar voor Somalië, Ethiopië en Kenia 2,4 miljard dollar kon worden opgehaald.

15. Binnen het kader van de in mei 2021 aangenomen EU-strategie voor de Hoorn van Afrika, ligt het zwaartepunt van het versterkte en gerichte partnerschap van de EU met Somalië nu op de gezamenlijke uitvoering van de routekaart en het aanhouden van de positieve dynamiek. De EU zal via de geïntegreerde aanpak haar volledige instrumentarium ter ondersteuning van Somalië blijven inzetten. Naar aanleiding van de tussentijdse evaluatie van de programmering van NDICI — Europa in de wereld is de EU bereid extra middelen toe te wijzen aan het meerjarig indicatief programma (2021-2027). Daarnaast zal de EU de Global Gateway, humanitaire bijstand en EPF- en GVDB-missies en -operaties, blijven inzetten. Regelmatige politieke dialogen, ook sectorale dialogen op hoog niveau met Somalië, zullen van cruciaal belang zijn om in een geest van partnerschap prioriteiten, samenwerking en uitvoering verder te bespreken.
16. De problemen waarmee de Hoorn van Afrika en Somalië momenteel worden geconfronteerd, kunnen alleen worden opgelost door gezamenlijke en nauw gecoördineerde maatregelen. De algemene stabiliteit, de soevereiniteit, de territoriale integriteit en de vreedzame ontwikkeling van Somalië zijn essentieel voor het land zelf, voor de regio en voor de EU. De EU pleit voor versterkte internationale samenwerking, partnerschappen en coördinatie onder Somalische initiatief en leiderschap, om de ontwikkeling van een veilig en stabiel Somalië te ondersteunen. Regionale samenwerking en steun van de buurlanden van Somalië zijn van wezenlijk belang voor de stabiliteit in de regio. De EU moedigt Somalië aan om op regionaal en internationaal niveau haar actieve betrokkenheid naar een hoger niveau te tillen, onder meer bij de AU, de Intergouvernementele Ontwikkelingsautoriteit, de Oost-Afrikaanse Gemeenschap en het initiatief voor de Hoorn van Afrika. Overeenkomstig haar strategie voor de Hoorn van Afrika blijft de EU gehecht aan regionale integratie. De EU zal, onder meer door de inzet van de speciale vertegenwoordiger van de EU voor de Hoorn van Afrika, nauw contact blijven onderhouden met landen in de regio en met gelijkgestemde regionale en internationale partners, zodat een gemeenschappelijke aanpak kan worden gevolgd voor de ondersteuning van duurzame vrede en stabiliteit in Somalië.